

Ylöjärvi

RANTAVAINIO

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus 2007

Hannu Poutiainen
Pirkanmaan maakuntamuseo
Kulttuuriympäristöyksikkö
2007

YLÖJÄRVI RANTAVAINIO

Kivikautisen asuinpaikan arkeologinen koekaivaus 2007

Pirkanmaan maakuntamuseo
Kulttuuriympäristöyksikkö
Hannu Poutiainen
2007

SISÄLLYS	Sivu
TIIVISTELMÄ	2
KOHTEEN PERUSTIEDOT	3
JOHDANTO	8
<i>Tutkimus ja rahoitus</i>	8
<i>Kohteen tutkimushistoriasta</i>	8
<i>Koekaiivauksen tavoitteet</i>	10
<i>Tutkimusmenetelmät</i>	10
KOEKAIVAUKSEN SUORITUS, HAVAINNOT, LÖYDÖT JA TULOKSET	11
<i>Mittaukset</i>	11
<i>Koekuopitus</i>	11
<i>Maanäytekairaukset</i>	15
<i>Pintapöiminta</i>	16
<i>Muu silmänvarainen havainnointi</i>	16
<i>Muut havainnot</i>	20
YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT	21
LIITTEET	
Negatiiviluettelo	23
Karttaluettelo	24

TIIVISTELMÄ

Pirkanmaan maakuntamuseon toimesta suoritettiin Ylöjärven Rantavainion kivikautisella asuinpaikalla arkeologinen koekaivaus. Työ liittyi suunniteltuun omakotirakentamiseen. Alueelta, joka nykyisin on metsitettyä peltoa, kerättiin vuoden 1971 inventoinnissa mm. kvartsi-iskoksia. Asuinpaikan lähistöltä on saatu talteen kourutaltta. Koekaivauksessa löydettiin muutamia kvartsi-iskoksia, mutta ei merkkejä rakenteista eikä kulttuurikerroksesta. Lisäksi löydettiin rännihautatyypinen tervahauta.

Tutkimuksen teetti maanomistaja, kustannukset 4802 EUR + alv. Maastotyöaika yksi viikko (25. 6. – 29. 6. 2007), kenttätyönjohtaja FM Hannu Poutiainen. Tutkittu ala noin 2700 m².

KOHTEEN PERUSTIEDOT

<i>Kunta</i>	Ylöjärvi
<i>Kylä</i>	Kuusisto
<i>Kohdenimi</i>	Rantavainio
<i>Muinaisjäännöstunnus</i>	980 01 0020
<i>Inventointinumero</i>	
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	Asuinpaikka
<i>Muinaisjäännöstyyppin tarkenne</i>	-
<i>Ajoitus</i>	Kivikautinen
<i>Rauhoitusluokka</i>	2
<i>Lukumäärä</i>	1
<i>Aikaisemmat tutkimukset</i>	Sarasmo 1959, tarkastus Miettinen, P. ja M. 1971, inventointi Adel, V. 2000, inventointi
<i>Peruskarttanumero</i>	2124 07
<i>Peruskartan nimi</i>	Lempiänniemi
<i>Yhtenäiskoordinaatit</i>	p 6837 037 i 3321 072 k 100
<i>Peruskoordinaatit</i>	x 6832 460 y 2480 280 z 100
<i>Koordinaattiselite</i>	Keskipiste
<i>Etäisyystieto</i>	Ylöjärven kirkosta noin 5 km koilliseen

Kartta 1: Ylöjärvi Kuusisto Rantavainio, kivikautinen asuinpaikka.
Lähestymiskartta 1:200 000.
Cd Häme 2003.
Visa lupa 2/2006.

KIINTEISTÖTIEDOT (v. 2000)

Kiinteistönimi 1:135 Koivikko
Kiinteistötunnus 980-408-0001-0135
Maanomistaja Laari Annu
Osoite Pohtiontie 18, 33480 Ylöjärvi

INVENTOINTITIEDOT

Aiemmat löydöt HM 2300:1, kourutaltoa, löytynyt v. 1936
KM 18491, kvartsi-iskoksia 10, liuskekivenkappaleita 6,
palanutta luuta 1 kpl

Aiemmat valokuvat Negatiivit 116415
Diat 43939

Sijainti ja maasto Kohde sijaitsee Näsijärven (keskivedenpinta 95,4 m mpy) Vahantalahden etelärannalla. Etäisyys rannasta on noin 60 m ja paikallistiestä (Kuruntie nro 330) noin 330 m. Asuinpaikka, jonka itäpuolella on omakotitalo, on pienen ja kallioisen mäen kaakkoon avautuvalla rinteellä, luode-kaakko –suuntaisen ojanotkon länsipuolella. Asuinpaikan pohjoispuolella on mäen korkeampi ja kallioinen osa, ja mäkialueen koillis-/pohjoisrinne on melko jyrkkä, kun taas etelän/kaakon puoleinen rinne viettää suhteellisen loivasti. Eteläpuolella oleva pelto on edelleen viljelyksessä.

Kohteen kuvaus Asuinpaikka-alue on pääosin vanhaa peltoa, joka metsitetty kuuselle ja koivulle. Vuoden 1971 löytöalueen luoteispuolella kulkee sähkölinja lähinnä länsilounas-itäkoillinen suuntaisesti. Metsitetyn alueen länsipuolella, edelleen viljelyksessä olevan pellon reunasta noin 15 m luoteeseen on rajakivi nro 5. Vuoden 1971 arkeologisessa inventoinnissa löydettiin mm. kvartsi-iskoksia noin 30 m leveältä alueelta alkaen metsitetyn alueen ja pellon välisestä ojasta kuusi metriä pohjoiseen ja rajakivestä nro 5 noin 40 m luoteeseen. Vuonna 1936 talteen poimitun kourutaltan (HM 2300:1) on arkeologisten inventointien yhteydessä päätelty löytyneen samalta paikalta. (Ks. Adel 2000)

KAIVAUSTIEDOT

<i>Tutkimus</i>	Koekaivaus, H. Poutiainen 2007
<i>Kenttätöaika</i>	Yksi viikko, 25. 6.- 29. 6. 2007
<i>Tutkimusalue</i>	Tontti Rno 1:135 Koivikko, noin 2700 m ²
<i>Tutkittu ala ja menetelmät</i>	Kokonaisala Koekuopat (20 kpl) Koeruudut (1 kpl) yksi neliömetri Maanäytekairaukset Pintapoiminta Muu silmänvarainen havainnointi
<i>Löydöt</i>	KM 36962: 1-2, kvartsi-iskoksia 3 kpl
<i>Valokuvat</i>	Mv-negatiivit 144402 – 144413 Museoviraston arkeologian osaston arkisto

Tutkimusalueen kuvaus Varsin epäsäännöllisen muotoisella tonttialueella, jonka laajuus on noin 2700 m², on sen kokoon nähden hyvinkin vaihteleva topografia ja kasvillisuus. Eteläosassa on tasaista peltoa (maalaji savi), siitä pohjoiseen koivulla ja kuusella metsitettyä entistä peltoa, siitä edelleen pohjoiseen pieni kaistale käytännössä kesannolla olevaa peltoa; tontin pohjoisin osa, mm. kuusta ja mäntyä kasvava alue, jossa on myös kalliota, viettää suhteellisen jyrkästi Näsijärven Vahantalahden rantaan. Maalaji tontilla on lähinnä hiesu, mutta paikoin maaines vaihtelee myös hienompaan (savi) ja karkeampaan (hieta). Alueella kasvaa nuorehkoja kuusia ja koivuja, aluskasvillisuutta ei ole juuri lainkaan mutta kariketta on ohuehko kerros. Viereisen tontin omistaja, eläkkeellä oleva Tauno Jäkärä kertoi, että nyt metsitettynä oleva alue oli vielä hänen lapsuudessaan ollut perunamaana.

Kartta 2. Ylöjärvi Kuusisto Rantavainio, kivikautinen asuinpaikka.
Peruskarttaote 1:20 000.
Cd Häme 2003.
Visa lupa 20/2006.

Ylöjärvi Rantavainio, kivikautinen asuinpaikka peruskartalla.

JOHDANTO

Tutkimuksen toteutus ja rahoitus

Pirkanmaan maakuntamuseo toimitti kesäkuussa 2007 Ylöjärven Rantavainion kivikautisella asuinpaikalla, sen tontille Koivikko Rno 1:135 sijoittuvalla alueella arkeologisen koekaivauksen. Kenttätyönjohtajana toimi FM Hannu Poutiainen ja apulaistutkijana FM Jouko Pukkila, jotka myös tekivät kaivauksen suunnitteluun ja raportointiin liittyneet muut tehtävät. Muita työntekijöitä ei ollut. Kaivauksen valvojana oli tutkija Ulla Lähdesmäki. Tutkimuksen kustannukset 4802 EUR + alv € maksoi maanomistaja.

Kohteen tutkimushistoriasta

Vuonna 1936 mv. Arvo Vahantapohja löysi Vahantapohjan tilan Rantavainiosta, notkelmassa olevan pellon kielekkeestä, noin 30 m ladosta, kourutaltan (HM 2300:1). Löytö diarioitiin Esko Sarasmon tarkastuksen yhteydessä vuonna 1959. Vuoden 1971 inventoinnissa arkeologit Pekka ja Mirja Miettinen löysivät mm. kvartsi-iskoksia (KM 18491) pelloilta asuinpaikka-alueelta. Vuonna 2000 tehdyssä Ylöjärven inventoinnissa arkeologi Vadim Adel tutki aluetta tehden silmänvaraista havainnointia (pintapoininta), mutta artefakteja ei näkynyt johtuen siitä, että pelto oli metsitetty. Hän teki pintapoinintaa myös eteläpuoleisella peltoalueella, joka oli viljelyksellä, mutta artefakteja ei löytynyt.

Ylöjärven Rantavainion kivikautista asuinpaikka-alueetta. Vasemmalla olevalta metsitetyltä alueelta, entiseltä pelloilta löydettiin kvartsi-iskoksia vuoden 1971 inventoinnissa.

YLÖJÄRVI KUUSISTO RANTAVAINIO	
Hannu Poutiainen	Kartta 3
Yleiskartta tutkimusalueena	
Pohjakarttana kaavakartta	
	MK 1:5000
Pirkanmaan maakuntamuseo	
Mittausdokumentointi ja puhtaaksipiirto Jouko Pukkila	

Koekaivauksen tavoitteet

Arkeologisen koekaivauksen ensisijainen tavoite oli selvittää, onko Ylöjärven Rantavainion kivikautisella asuinpaikalla tontin Koivikko Rno 1:135 alueella säilynyt asuinpaikan kulttuurikerrosta ja mahdollisia rakenteita, jotka olisi otettava huomioon alueen maankäytön suunnittelussa ja myöhemmässä maankäytössä, ja jos, niin missä tarkasti ottaen.

Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelminä käytettiin soveltuvin osin koekuopitusta ja maanäytekairausta sekä pintapoisintaa ja muuta silmänvaraista havainnointia. Koekuopat ja koeruutu kaivettiin lapiolla ja lastalla. Kaikki kaivettu maa-aines seulottiin kuivaseuloilla, joiden seulaverkon silmäkoko oli 4 mm. Mittaukset tehtiin käyttäen apuna soveltuvin osin vaaituskojetta, linjakeppejä, kelamittaa ja taittomittaa. Kaivauskoordinaatio kiinnitettiin rajapyykkeihin ja viereisen omakotitalon päärakennukseen. Koekuoppien seinämät ja kairanäytteet dokumentoitiin kirjallisesti ja maakerrosten paksuudet mitattiin; havainnot kirjattiin luettelomuodossa. Koeruudun leikkausseinämästä piirrettiin leikkauskartta. Kohde ja työn vaiheet valokuvattiin mustavalkofilmille. Alueesta laadittiin yleiskartta, johon merkittiin linjat, koekuopat ja kairauspisteet sekä kiintopisteet, arkeologiset havainnot ja vaaitukset.

Arkeologi Jouko Pukkila seulomassa koekuopan savipitoista maa-ainesta.

KOEKAIVAUKSEN SUORITUS, HAVAINNOT, LÖYDÖT JA TULOKSET

Mittaukset

Työ aloitettiin paikantamalla tutkittavan alueen eli tontin rajat ja rajapyykit tonttia ostamassa olleen Markku Suhosen kanssa. Kaikki pyykki eivät enää olleet paikallaan, mutta jäljellä olevien perusteella tontin rajat oli mahdollista määrittää riittävän tarkasti.

Tonttirajojen määrittämisen jälkeen alueelle vedettiin peruslinja, joka kiinnitettiin kelamitan ja vaaituskojeen avulla viereiseen omakotitaloon ja yhteen rajapyykkiin (nro ***). Peruslinja vedettiin noin pohjois-etelä -suuntaisesti maastonmuotoa noudatellen. Siihen nähden vedettiin suorakulmaisesti yksi poikittaislinja. Kyseisten linjojen avulla alueelle laadittiin mm. koekuopitusta varten tarvittu koordinaatisto.

Pirkanmaan ympäristökeskuksesta saatiin Näsijärven vedenpinnan korkeudet N60 järjestelmän mukaisena: Tampellan puoleinen pää 25. 6. 2007 95,50 m mpy (arvio tälle päivälle 95,52) sekä Murolen puoleinen pää 26. 6. 2007 95,54 m mpy, joiden perusteella otettiin vaaituksessa keskiarvoksi Vahannan alueelle 95,53 m mpy. Siirrettiin vedenpinnan avulla tutkimusalueelle korkeuskiintopiste (z 98,74 m mpy), joka – sopivien maakivien tai kallion puuttuessa – sijoitettiin maanpinnalla näkyvään puun juuripahkuraan. Kohta on aivan alueen länsireunassa lähellä talolta rantaan johtavaa tietä ja koekuoppaa 110/490. Perus- ja poikittaislinja vaai'ttiin viiden metrin välein.

Koekuopitus

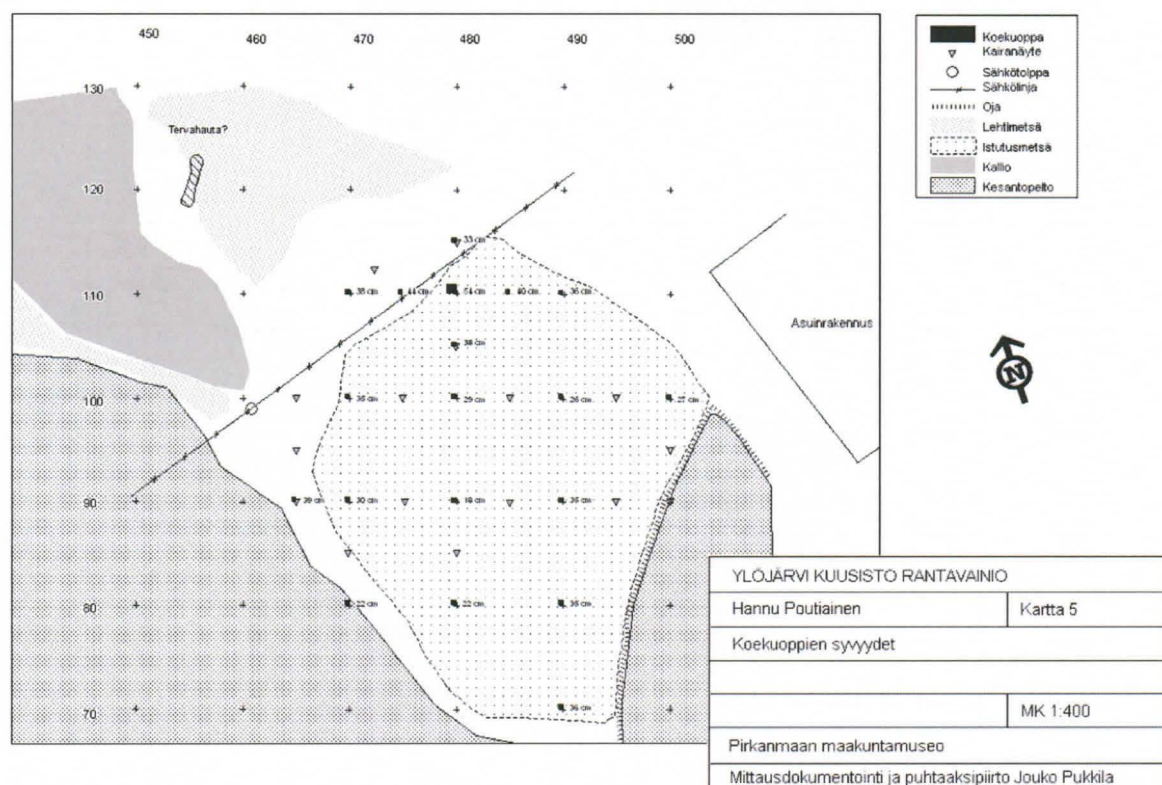
Tutkittava alue paalutettiin perus- ja poikittaislinjan avulla 10 m välein koekuopitusta varten. Koekuoppia (halkaisija noin 0,5 x 0,5 m) kaivettiinkin koordinaatiston ja paalutuksen mukaisesti pääsääntöisesti 10 m välein. Sateen jatkuessa koekuoppia kaivettaessa niiden yläpuolelle oli viritettävä kevytpeitteestä sadekatos, jottei kaivettava maa-aines eli hienojakoinen hiesu ja saves kastuessaan olisi estänyt seulomista ja mahdollisten löytöjen havaitsemista.

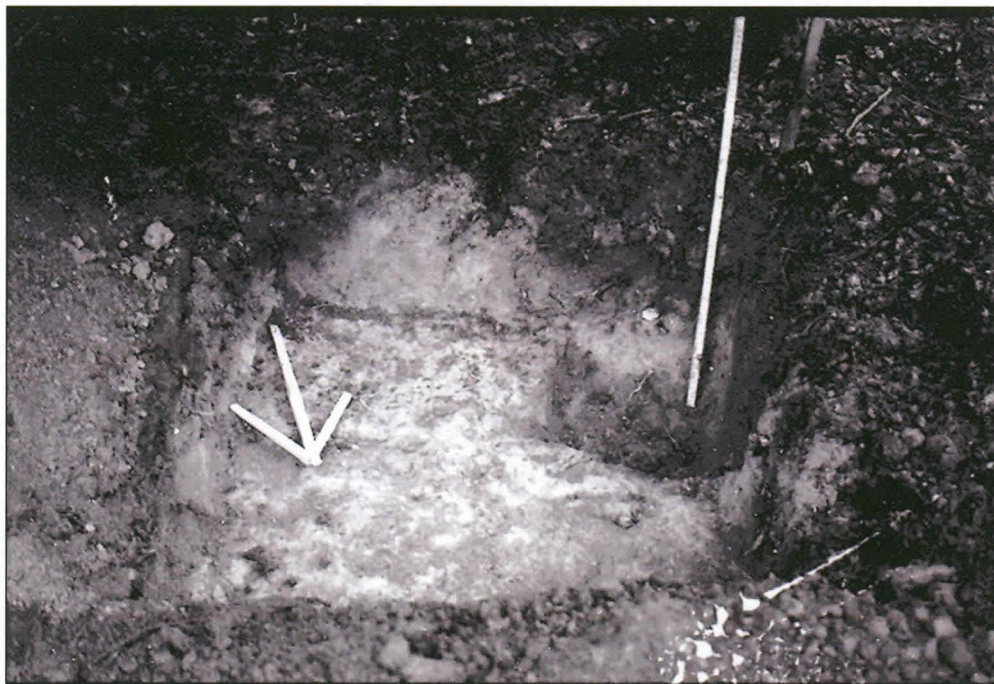
Ylöjärven Rantavainion kivistä asuinpaikka-alueella, jolla arkeologinen koekaivaus suoritettiin.

Lapioilla kaivettu maa-aines seulottiin kuivaseuloilla, joiden verkon silmäkoko oli 4 mm. Hienorakeisesta mutta tiiviistä maa-aineksesta vain osa meni läpi varsinaisesti seulomalla, muu osa oli käytännössä hierottava seulaverkon läpi kaivauslastan avulla, mikä hidasti työn etenemistä huomattavasti, mutta ei kuitenkaan estänyt riittävän tarkkaa seulomista. Tarvittaessa myös kaivamisessa käytettiin lastaa.

Maaperä koko tutkimusalueella on hyvin lajittunutta hiesua ja / tai hiesusavea, jossa kiviä ei ole käytännöllisesti katsoen lainkaan. Muokattu kerros erottui koekuopan seinämässä selvästi pehmeämpänä ja rakeisempana sekä murtumaherkempänä vertikaalisena vyöhykkeenä, muita eroja seinämässä ei ollut havaittavissa. Muokkauskerroksen alapuolella maa-aineksen tiiviyys vaihteli sen mukaan oliko kyseessä hiesu vai savi, joka paikoitellen oli hyvin tiivistä ja kovaa.

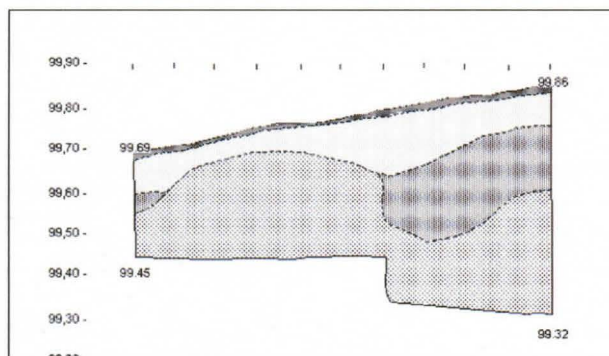
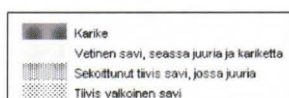

Siihen kohtaan, josta koekuopasta (110/480) löytyi kvartsi-iskos, avattiin 1 x 1 m koeruutu. Se kaivettiin yksikkönä ja seulottiin 4 mm silmäkoon kuivaseulalla. Löytöinä ruudusta saatiin punasavikeramiikan pala ja posliiniastian siru. Muita löytöjä tai merkkejä mahdollisesta kulttuurikerroksesta tai rakenteesta ei ollut. Ko.koekuopan läheisyyteen, siitä viiden metrin etäisyydelle, kaivettiin peruslinjan ja poikittaislinjan suuntaisesti yhteensä neljä koekuoppaa, kaksi kummallekin linjalle, koeruudun kaikille sivuille; niistä koekuopista ei tullut lainkaan löytöjä.

Koekuoppa 110/480 laajennettuna koeruuduksi.

Koekuoppien seinämät dokumentoitiin mittaamalla kerrosten paksuudet. Koeruudusta 110/480 piirrettiin ja koeruudun etelän puoleinen seinämä sekä valokuvattiin seinämä ja taso. Sen paremmin koekuopissa kuin koeruudussakaan ei todettu rakenteita, kulttuurikerrosta eikä arkeologisesti merkittäviä anomalioita. Arkeologisesti merkittäviä löytöjä löytyi vain yksi eli koekuopan 110/480 kvartsi-iskos. Dokumentoinnin jälkeen koeruutu ja kaikki koekuopat peitettiin.

YLÖJÄRVI KUUSISTO RANTAVAINIO	
Hannu Poutainen	Kartta 6
Koekuopan 110/480 eteläseinämän leikkaus	
MK 1:10	
Pirkanmaan maakuntamuseo	
Mittausdokumentointi ja puhtaaksipiirto Jouko Pukkila	

TAULUKKO 1. Koekuoppaluottelo. Koordinaatit koekaivauksella käytetyn menetelmän mukaiset. Maalajien syvyudet sarakkeissa ilmoitettu senttimetreinä.

Nro	Koordi- x	naatit y	Karike	Löyhä savi/ hiesu	Tiivis savi/ hiesu	Syvyys yht.	Muuta / löydöt
1	90	465	-	20	9* 10*	39	*Värjäätynyt hiesu *Vaalea hiesu (ruosteläiskiä)
2	80	470	4*	17	7	28	Turve*
3	90	470	1	16	15	32	
4	100	470	1	20	13	34	
5	110	470	2*	17	20	39	Turve* Punasavikeramiikan pala, lasitettu Tiilen paloja 2 kpl
6	120	470					
7	110	475	1*	15	25	41	Sammal*
8	80	480	2	15	5	22	
9	90	480	2	14	3	19	
10	100	480	1	11	18	20	Punasavikeramiikan pala, resentti
11	105	480	1	15	17	33	
12	110	480	2	18	30	40	Kvartsi-iskos Posliiniastian pala Punasavikeramiikan pala Tiilen pala
13	115	480	1	16	24	41	
14	110	485	1	16	26	43	
15	70	490	1	17	18	36	Rapautuneita kiviä
16	80	490	2	15	18	35	Rapautuneita kiviä Posliiniastian paloja 4 kpl
17	90	490	2	20	13	35	Tiilen pala
18	100	490	2	15	7	24	Kalan selkänikama, palamaton
19	110	490	1	14	20	35	
20	100	500	1	20	6	27	

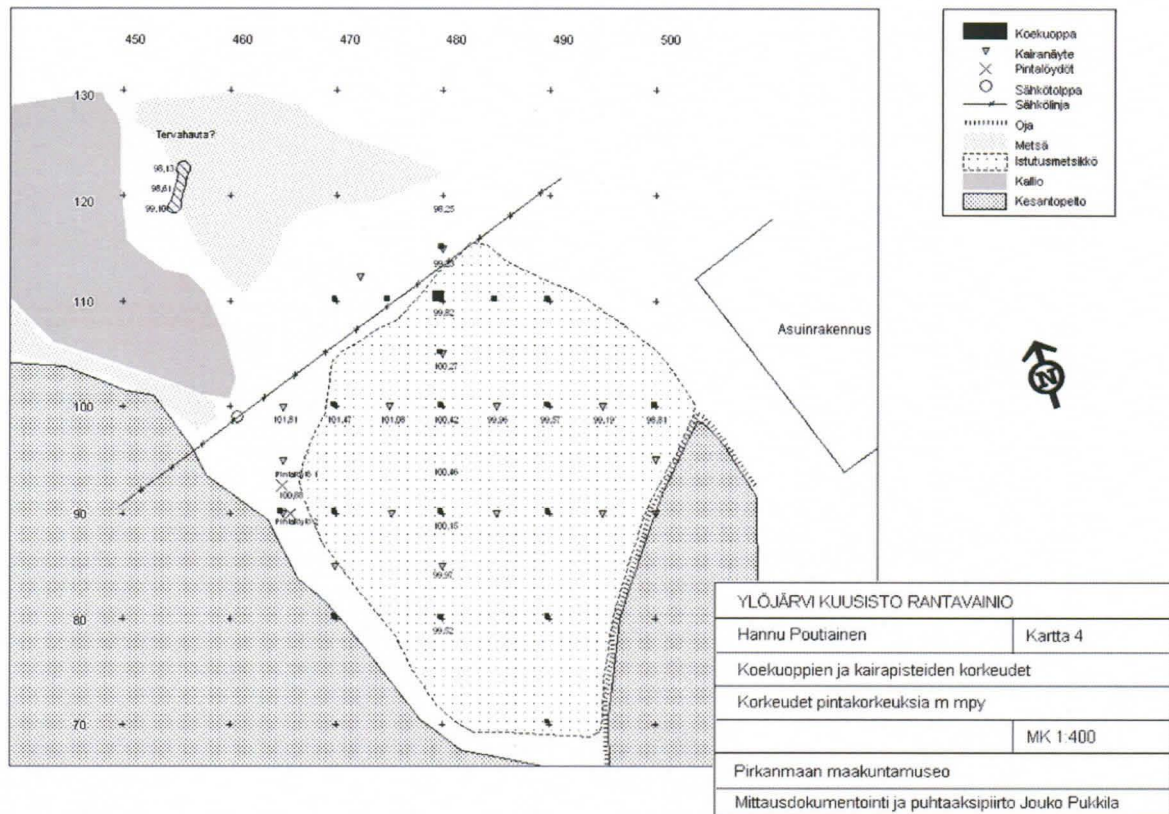
Mainittakoon, että vuoden 1971 inventoinnin yhteydessä oli talteen otettu ja myös luetteloitu Kansallismuseon kokoelmiin liuskekiven kappaleita. Liuskekiven kappaleita, jotka olivat luontaisia eivätkä siis ihmisen valmistamia artefakteja, löytyi vuoden 2007 kenttätöiden yhteydessä useista koekuopista maa-ainesta seulottaessa. Lisäksi panimme merkille, että liuskekiveä esiintyy paikallisessa kalliossa ja myös pellolla luonnostaan. Uusien havaintojen perusteella arvioituna olisi ilmeisesti aiheellista uudelleen tarkastella ja punnita 1971 talteen otettujen liuskekivien mahdollinen merkitys artefakteina.

Maanäytekairaukset

Koordinaatiston mukaisilla linjoilla tehtiin maanäytekairauksia viiden metrin välein. Kairanäytteistä tarkastettiin maalajit ja mitattiin kerrosten paksuudet sekä huomioitiin ja dokumentoitiin mahdolliset anomaliat.

TAULUKKO 2. Maanäytekairausluettelo. Koordinaatit koekaivauksella käytetyn menetelmän mukaiset. Maalajien syvyydet sarakkeissa ilmoitettu senttimetreinä.

Koordi- x	naatit y	Karike/ turve	Löyhä savi/ hiesu	Tiivis savi/ hiesu	Syv. yht.	Muuta
85	480	1-2	18	5	23	
90	465	”	16	10* 4*	30	*Värjäntynyt tiivis savi *Vaalea tiivis savi
90	475	”	13	17	30	
90	485	”	15	4	19	
90	500	”	15	5	25	
95	465	”	10*	20	30	*Värjäntynyt savi
95	480	”	18	7	23	
95	500	”	13	9	22	
100	465	”	26*	-	26	Sekoittunut savi
100	475	”	18	9	27	
100	485	”	23	13	36	
100	495	”	16	3	19	
105	480	”	28*	-	28	Sekoittunut savi
115	480	”	10	10	20	
92,66	465,1	”	16	13	29	Kvartsi-iskosten löytökohta

Pintapoiminta

Silloin, kun sateisen sään ja savisen maaperän takia kaivaustyö eli seulonta ja löytöjen talteenotto oli käytännössä mahdotonta, tehtiin tonttiin kuuluvilla, olemassa olevilla pienillä peitteettömillä maastonkohdilla pintapoimintaa. Sellaisia maastokohtia olivat asuinpaikan alarinteen puolella oleva tasainen pelto, joka – vaikkakin oli viljelyksessä – oli osin peitteetön tai harvapeitteinen, mikä mahdollisti pintapoiminnan. Ylärinteen puolella tutkittiin metsitetyn alueen vieressä kesantopellolla ollut kapeahko peitteetön tai harvapeitteinen alue. Molemmat em. alueet pintapoimittiin sateen jälkeen ja – pienialaisia kun ne olivat – kaikkiaan kolmeen kertaan.

Metsitetyn rinteiden alapuoliselta alueelta ei tullut arkeologisesti merkittäviä löytöjä. Sen sijaan metsitetyn alueen ja kesantopellon rajalta eli rinteiden ylemmältä peltolohkolta löydettiin kaksi kvartsi-iskosta (x = 92,66, y = 465,1).

Muu silmänvarainen havainnointi

Silmänvaraisesti aluetta tutkittaessa löydettiin järven puoleisesta jyrkäköstä rinteestä sen vieton suuntainen rakenne, kapea kaivanto, jonka alarinteen puoleisen päähän liittyy pyöreähkö selvä kuopanne, yläpään hieman epäselvempi. Alemmasta kuopasta löytyi savikerroksen alta hiiltä, jota löytyi myös jonkin verran kaivannosta ja ylemmästä kuopasta. Tehtyjen havaintojen sekä mm. kirjallisuuskuvauksen mukaan kyseessä on tervanpolttoon käytetty rännihauta. Rakennetta tutkittiin kairauksin ja se dokumentoitiin vaaitsemalla, valokuvaamalla, mittaamalla ja sijoittamalla se kartalle.

Rännihauta sivulta kuvattuna.

Kyseessä on noin 3½ m pitkä kaivanto, joka yhdistää kaksi runsaan metrin laajuista kuoppaa toisiinsa. Kuoppien maata lienee kasattu ainakin kaivannon itäpuolelle, jossa maanpinnalla erottuu noin 2 m leveä ja matala mutta kuitenkin ympäröivää maanpintaa korkeampi alue kaivannon suuntaisena. Kasattua maata saattaa olla myös länsipuolella, rakenteen ja viereisem kallion välisellä alueella.

Rännihauta ylärinteen puolelta järvelle päin kuvattuna. Etualalla erottuu matala ja pyöreähkö kuopanne.

Alemman kuopan tarkemmat mitat ovat noin 1,2 x 1,2 m ja syvyys noin 30 cm. Vaaituslukemat kuopan pohjalta 97,80 m mpy ja maanpinnasta vierestä vastaavasti 98,13. Ylemmän kuopan mitat ovat noin 1,1 x 1 m, yläosa on hieman sortunut. Pohjan korkeus 98,79 ja maanpinta vieressä 99,10 m mpy. Kaivannon leveys ylärinteen puolella on noin 60 cm ja se kapenee alarinteen suuntaa, syvyys on 20 - 30 cm. Kaivannon alapäässä, alemman kuopan reunassa on

halkaisijaltaan noin 50 senttimetrinen kivi, joka jatkuu maan sisään ja lienee siis näkyvää halkaisijaansa korkeampi. Kaivannon pohja sen keskikohdassa on 98,42 ja maanpinta vieressä 98,61 m mpy

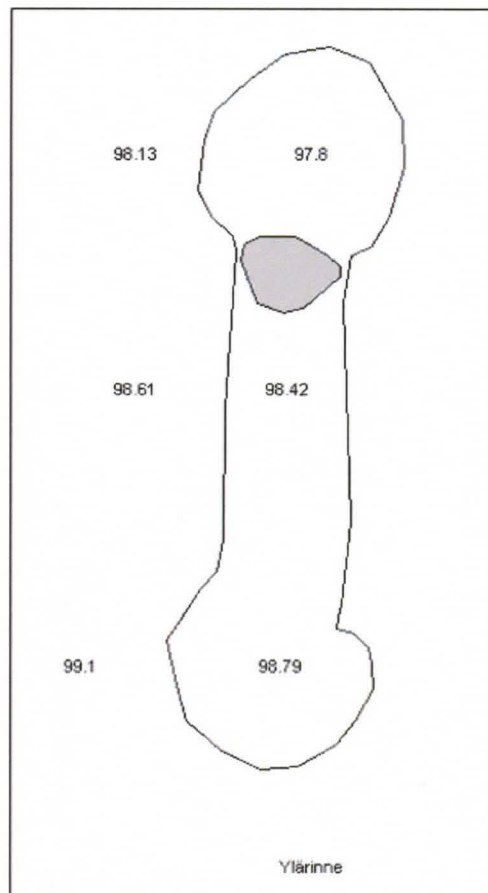

Rännihauta alarinteen puolelta kuvattuna. Etualalla erottuu matala ja pyöreähkö kuopanne sekä tekstissä mainittu kivi.

Alemmassa kuopassa rannan puolella erottui kairanäyteessä löyhää savea 0-10 cm syvyydellä, sitten senttimetrin vahvuinen hiilikerros. Näiden rajapinta on selvä. Alimpana puhdas savi. Ylemmässäkin kuopassa havaittiin hiiltä, muttei yhtä selvänä kerroksena. Lisäksi kaivannossa oli hiilen hippuja noin 20 cm syvyydessä.

Rakenteen vieressä, siitä noin 2-3 m päässä on peruskallio. Kallio, joka on liuskekiveä, muodostaa rakenteen kohdalla varsin jyrkän seinämän.

Lisätietona mainittakoon, että tervahautoja on ollut kahta päätyyppiä. Pitkänomaista rinne- eli rännihautaa on pidetty alkeellisempänä ja myös tyyppiltään vanhempana kuin suuritöisempää pyöreää tervahautaa. Vaikka rännihautaa tyyppinä on arveltu vanhemmaksi, sen käyttö lienee jatkunut kuoppamaisen tervahaudan rinnalla tervan kotitarvepoltossa. Aiempien arkeologisten havaintojen mukaan rännihautoja on sekä kivettyjä että kiveämättömiä, ja niiden pituus voi vaihdella 3 – 10 m välillä syvyyden ollessa puolisen metriä tai allekin. Kuoppa on ollut kaivannon toisessa päässä eli alarinteen puolella.

YLÖJÄRVI KUUSISTO RANTAVAINIO	
Hannu Poutiainen	Kartta 7
Tervarännin pintakorkeudet	
	MK 1:100
Pirkanmaan maakuntamuseo	
Mittausdokumentointi ja puhtaaksi piirto Jouko Pukkila	

Muut havainnot

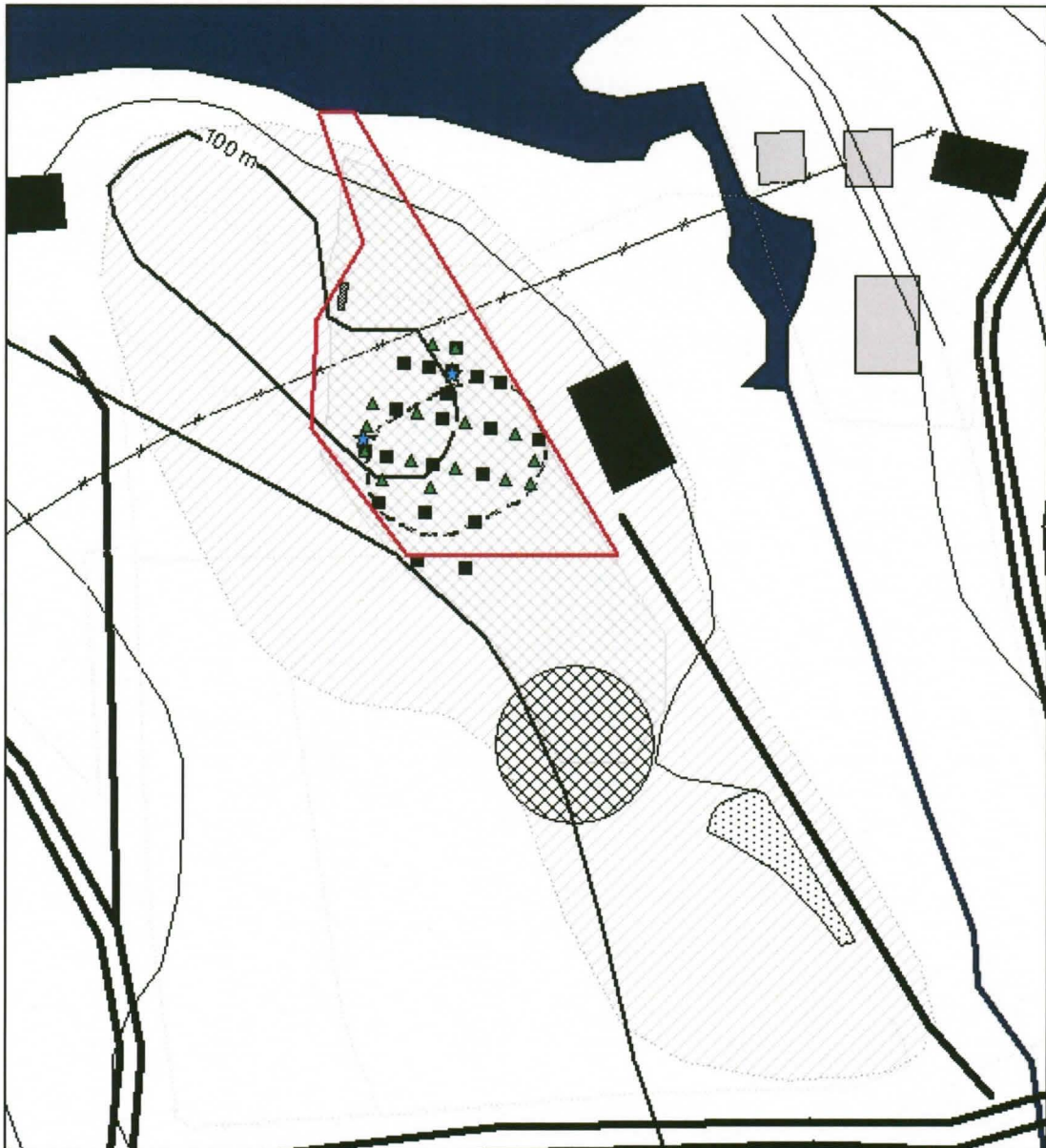
Maastotyön aikana paikannettiin vuoden 1936 esineen löytötietoihin liittyvän ladon sijainti Tauno Jäkärän antamien suullisten tietojen ja maastohavaintojen perusteella. Paikka on lehtipuuta kasvava suhteellisen säännöllisen muotoinen maa-alue piha-/peltotien länsipuolella siihen ja peltoon rajoittuen. Paikalta löytyi muutamia matalia liuskekiviä siten järjestyneenä, että niiden voidaan arvioida toimineen rakennuksen peruskivinä. Siten, löytötietojen perusteella, voitiin suhteellisen tarkasti päätellä taltan (HM 2300:1) löytöpaikka, joka ei osu nyt tutkitulle tontille – aiemmista inventointitiedoista poiketen - vaan sijaitsee tontin eteläkulmasta noin 70 m eteläkaakkoon (p 6836 955, i 3321 094 GPS, epe 6 m). Arvioidun löytökohdan vieressä, heti sen ylärinteen puolella on muinainen rantatörmä, joka avautuu itään.

Taltan (HM 2300:1) arvioitu löytöpaikka pellolla seisovan henkilön tienoilla.

YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT

Arkeologisen koekaivauksen aikana osa Ylöjärven Rantavainion kivikautisesta asuinpaikasta eli uusien maankäyttösuunnitelmien kohteena oleva tontti tutkittiin kattavasti. Alueelle - kaivettiin 20 koekuoppaa – joista yksi laajennettiin koeruuduksi – sekä tehtiin 15 maanäytekairausta, jotka keskitettiin aiempien havaintojen perusteella rajatulle asuinpaikan osalle. Lisäksi suoritettiin pintapoimintaa ja muuta silmänvaraista havainnointia.

Ylöjärvi Rantavainio, yleiskartta tutkimusalueesta 1:150. Neliö = koekuoppa, kolmio = kairapiste, tähti = kvartsilöytö. Tumma ruudutus = taltan HM 2300:1 arvioitu löytöalue, pisterasteri = rännihauta. Vaalea vinoviivitus = Adelin v. 2000 tarkastama alue, vaalea vinoruudutus = v. 2007 pintahavainnoitu alu. Punainen viiva = tontin raja karkeasti, punainen katkoviiva = rajat kaavakartasta. Musta katkoviiva = kivikautisen asuinpaikan rajaus aiempien tutkimusten mukaan.

Tontilta köydettiin koekuopituksessa yksi kvartsi-iskos. Muut artefaktit (punasavikeramiikkaa 3, tiiltä 3, posliinia 4 kpl) ovat myöhäiseltä historialliselta ajalta ja tyypillisiä peltoalueiden löytöjä, jotka eivät tässä yhteydessä ole arkeologisesti tai kulttuurihistoriallisesti merkittäviä. Koekuopituksessa ja maanäytekairauksissa havaittiin peltoalueille tyypilliset maanmuokkauskerrokset. Kulttuurikerroksia ja / tai rakenteita tai edes mitään jäännöksiä niistä ei nyt tutkitulla tontilla todettu. Pintapoiminnassa löydettiin lisäksi kaksi kvartsi-iskosta tontin koillispuolen rajan tuntumasta

Silmänvaraisessa havainnoinnissa löydettiin järven puoleisesta jyrkähköstä rinteestä kaivanto, joka havaintojen perusteella on tervan kotitarvepoltossa käytetty ns. rännihauta historialliselta ajalta.

Yhteenvedon voidaan todeta, että Ylöjärven Rantavainion kivikautisen asuinpaikan siltä osalta, johon nyt suoritettu arkeologinen koekaivaus kohdistui, ei todettu minkäänlaisia kulttuurikerroksia tai rakenteita. Myös esihistorialliset löydöt ovat erittäin niukat. Arkeologisten havaintojen perusteella kyseinen asuinpaikka on ainakin po. osalta hyvin vähälöytöinen ja myöhemmän maankäytön (viljelyn) tuhoama. Myöskään aiempi talttalöytö (HM 2300:1) ei löytötietojen ja maastohavaintojen perusteella ole nyt tutkitulta tontilta vaan sen rajasta noin 70 m päästä.

Kenttätyön aikana tontilta löydettiin ennestään tuntematon, muinaisjäännökseksi luokiteltavissa oleva rakenne eli rännihauta. Sitä on tyyppinä arveltu vanhemmaksi kuin pyöreää tervahautaa (tervanpolto on alkanut Suomessa jo 1500-luvulla), mutta rännihaudan käyttö lienee jatkunut ainakin 1800- ja 1900-luvun vaihteen tienoille. Rännihaudan iästä ei ilman jatkotutkimuksia ole mahdollista sanoa mitään tarkempaa.

31. 10. 2007

Hannu Poutiainen
FM, arkeologi, kenttätyönjohtaja

LIITTEET

Negatiiviluettelo

Ylöjärvi Rantavainio, kivikautisen asuinpaikan koekaivaus 2007

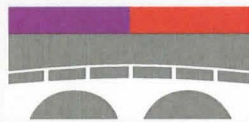
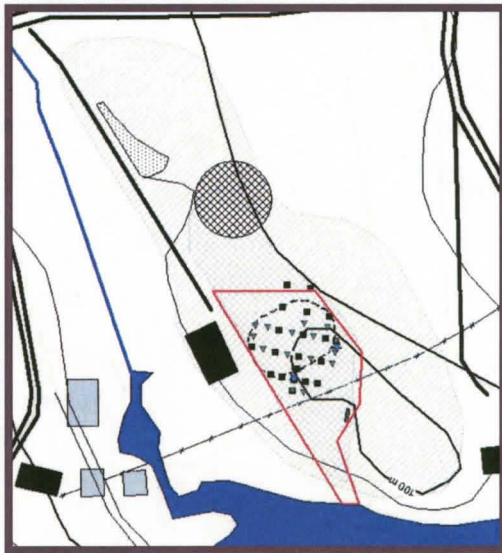
Kuvaaja Hannu Poutiainen (paitsi erikseen merkittynä Jouko Pukkila)

Negatiivit on arkistoitu Museoviraston kokoelmiin.

Neg nro	Aihe	Kuvattu suunnasta	Pvm
25	Ylöjärvi Rantavainio, kivikautisen asuinpaikan koekaivaus Taltan (HM 2300:1) arvioitu löytöpaikka - pellolla seisovan henkilön tienoilla – on asuinpaikan lähistöllä. (Kuvaaja J.Pukkila)	NNE	25.6.
26	Ylöjärvi Rantavainio. Taltan (HM 2300:1) arvioitu löytöpaikka - pellolla seisovan henkilön tienoilla – on asuinpaikan lähistöllä. Kuvaaja J.Pukkila)	NNE	25.6.
27	Ylöjärvi Rantavainio. Rännihauta sivulta kuvattuna.	E	26.6.
28	Ylöjärvi Rantavainio. Rännihauta ylärinteen puolelta järvelle päin kuvattuna.	N	26.6.
29	Ylöjärvi Rantavainio. Rännihauta alarinteen puolelta kuvattuna.	S	26.6.
30	Ylöjärvi Rantavainio. Koekuoppa 110/480 laajennettuna koeruuduksi.	-	27.6
31	Ylöjärvi Rantavainio. kivikautista asuinpaikka-alueetta, jolla arkeologinen koekaivaus suoritettiin.	-	27.6.
32	Ylöjärvi Rantavainio. Työkuva Arkeologi Jouko Pukkila seulomassa koekuopan savipitoista maa-ainesta	-	27.6.
33	Ylöjärvi Rantavainio. Työkuva. Koekuoppaa kaivetaan sadekatoksen suojassa.	-	27.6.
34	Ylöjärvi Rantavainio. Yleiskuva alueesta. Asuinpaikkalöytöjä on saatu pellon takana olevalta metsitetyltä alueelta.	SE	29.6.
35	Ylöjärvi Rantavainio. Ylöjärven Rantavainion kivikautista asuinpaikka-alueetta. Vasemmalla olevalta metsitetyltä alueelta, entiseltä pellolta löydettiin kvartsi-iskoksia vuoden 1971 inventoinnissa.	SW	29.6.
36	Ylöjärvi Rantavainio. Yleiskuva alueesta. Asuinpaikkalöytöjä on saatu pellon takana olevalta metsitetyltä alueelta	SE	29.6.

Karttaluettelo

Laji	Mk
Lähestymiskartta	1:200 000
Peruskarttaote	1:20 000
Yleiskartta	1: 5000
Koekuoppien levintää ja syvyyttä kuvaava kartta	1:400
Koekuoppien ja kairapisteiden levintää ja sijaintia m mpy kuvaava kartta	1:400
Koekuopan 110/480 eteläseinämää kuvaava leikkauskartta	1:10
Ränni- eli tervahaudan horisontaalista muotoa ja korkeussuhteita m mpy kuvaava kartta	1:100
Yleiskartta tutkimusalueesta	1:150

PIRKANMAAN MAAKUNTAMUSEO

PIRKANMAAN MAAKUNTAMUSEO
KULTTUURIYMPÄRISTÖYKSIKKÖ
ARKEOLOGISIA RAPORTTEJA 2007